

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет філології та журналістики
Кафедра української літератури, українознавства та методик їх навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри української літератури,
українознавства та методик їх навчання

Наталія СИВАЧУК
«29» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 03 АКАДЕМІЧНА РИТОРИКА

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 014.06 Середня освіта (Хімія)
Освітня програма Середня освіта (Хімія)

Робоча програма з Академічної риторики для здобувачів вищої освіти освітньої програми Середня освіта (Хімія) спеціальності 014.06 Середня освіта (Хімія).

Розробник: Санівський О. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

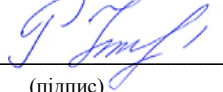
Завідувач кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання

_____ (підпис) (Наталія СИВАЧУК)
_____ (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету.

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

_____ (підпис) (Інна РОЖІ)
_____ (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	1	1
Семестр	1	1
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин у тому числі:	90	90
Аудиторні:	30	10
Лекційні	14	4
Семінарські/Практичні	16	6
Лабораторні		
Самостійна робота	60	80
Індивідуальні завдання		
Форма семестрового контролю	Залік	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування комунікативної компетентності магістранта, вдосконалення його мисленнево-мовленнєвої діяльності, оволодіння словом як універсальним інструментом наукового спілкування, навчання, виховання і дії на основі невичерпної скарбниці риторичного досвіду.

Завдання:

- висвітлити основні етапи зародження та становлення риторики як науки;
- познайомити учнів із сучасною теорією та практикою риторики;
- дати системні відомості про сучасну риторику як науку;
- сформувати необхідні мовленнєві риторичні уміння;
- підвищити мовленнєву культуру учнів, їх мовну компетентність.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП.

Компетентності за ОП:

ЗК2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 6. Здатність використовувати теоретичні хімічні знання та практичні навички у професійній діяльності, ораторського мистецтва та риторики для здійснення ділових комунікацій у професійній сфері.

ФК 5. Готовність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації у педагогічній діяльності українською та іноземною мовами.

Програмні результатами навчання за ОП:

ПРН 11. Уміти використовувати основні поняття та закони хімії, оцінювати нові відомості та інтерпретації в контексті формування у здобувачів освіти цілісної природничо-наукової картини світу.

ПРН 14. Володіти методиками психолого-педагогічної діагностики розвитку учнів, методами освітньо-виховної роботи в соціумі, способами організації просвітницької, профілактичної роботи та використовувати результати у науково-дослідницькій діяльності.

ПРН 17. Здійснювати рефлексію та мати навички оцінювання передбачуваних проблем у професійній діяльності і поміркованого вибору шляхів їх вирішення.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ РИТОРИКИ

ТЕМА 1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками

Риторика. Академічна риторика та її завдання. Зв'язок академічної риторики з іншими науками: а) академічна риторика і філософія; 2) академічна риторика і логіка; 3) академічна риторика і лінгвістика; 4) академічна риторика і психологія; 5) академічна риторика і етика; 6) академічна риторика і герменевтика; 7) академічна риторика і інформатика; 8) академічна риторика і соціологія; 9) академічна риторика і література; 10) академічна риторика і медицина. Шляхи удосконалення академічного красномовства.

ТЕМА 2. Історія академічної риторики

Витоки академічної риторики. Твори ораторського мистецтва доби середньовіччя. Становлення академічної риторики на теренах Києво-Могилянської академії. Розвиток академічної риторики XIX ст. Академічна риторика на сучасному етапі.

ТЕМА 3. Закони академічної риторики

Поняття закон у риторичі. Закони академічної риторики: 1) закон ступеневої послідовності; 2) концептуальний закон; 3) закон моделювання аудиторії; 4) стратегічний закон; 5) тактичний закон; 6) мовленнєвий закон; 7) комунікативний закон; 8) системно-аналітичний закон.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ЖАНРИ АКАДЕМІЧНОЇ РИТОРИКИ

ТЕМА 4. Жанри академічної риторики

Поняття жанру. Жанри риторики (Академічне красномовство. Лекційне красномовство. Судове красномовство. Соціально-побутове красномовство. Військове красномовство. Дипломатичне красномовство. Церковно-богословське красномовство). Жанри академічної риторики (Лекція. Наукова доповідь. Наукове повідомлення).

ТЕМА 5. Публічний виступ

Психологічні аспекти публічного виступу. Полемічна майстерність оратора. Аудиторія як суб'єкт спілкування. Особистісний вплив промовця на характер спілкування в аудиторії. Ораторське мистецтво промовця як умова переконання. Дискусійний характер спілкування в аудиторії та рівень його моральності. Ораторський шок. Стреси й стресори оратора. Стили спілкування. Комунікативні бар'єри.

ТЕМА 6. Наукова доповідь

Наукова доповідь як жанр академічної риторики. Інтенція – перший етап підготовки наукової доповіді. Диспозиція – третій етап підготовки наукової доповіді. Меморія – четвертий етап підготовки наукової доповіді. Акція – п'ятий етап підготовки наукової доповіді. Релаксація.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III Академічна еристика та прийоми маніпулювання в суперечках

ТЕМА 7. Академічна еристика

Суть понять «Еристика», «академічна еристика». Історія академічної еристики. Природа наукової суперечки. Різновиди наукової суперечки.

Учасники наукової суперечки (пропонент, опонент, аудиторія). Етика наукової суперечки.

ТЕМА 8. Прийоми маніпулювання в суперечках

Приєм «відтягування заперечення». Захисні прийоми. Контрзапитання. Контрприклад. Прийоми, призначені для виведення співрозмовника з рівноваги. Прийоми, призначені для відволікання уваги супротивника. Психологічні прийоми маніпулювання в суперечках. Вербальні і невербальні техніки. Невербальні прийоми маніпулювання в суперечках.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		с	лаб.	інд.	с.р.	л		с	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Становлення академічної риторики												
Тема 1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками	12	2	2			8	8	2	2			10
Тема 2. Історія академічної риторики	12	2	2			8	8					10
Тема 3. Закони академічної риторики	12	2	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6			24	26	2	2			30
Змістовий модуль 2. Жанри академічної риторики												
Тема 4. Жанри академічної риторики	12	2	2			8	16	2	2			10
Тема 5. Публічний виступ	12	2	2			8	14					10
Тема 6. Наукова доповідь	10		2			8						10
Разом за змістовим модулем 2	34	4	6			24	30	2	2			30
Змістовий модуль 3. Академічна еристика та прийоми маніпулювання в суперечках												
Тема 7. Академічна еристика	10	2	2			6	18		2			10
Тема 8. Прийоми маніпулювання в суперечках	10	2	2			6	16					10
Разом за змістовим модулем 3	20	4	4			12	34		2			20
Усього годин	90	14	16			60	90	4	6			80
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-						
Усього годин	90	14	16			60	90	4	6			80

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками	2
2	Тема 2. Історія академічної риторики	2
3	Тема 3. Закони академічної риторики	2
4	Тема 4. Жанри академічної риторики. Публічний виступ.	4
5	Тема 5. Наукова доповідь	2
6	Тема 6. Академічна еристика	2
7	Тема 7. Прийоми маніпулювання в суперечках.	2
	РАЗОМ	16

7. Самостійна робота

Теми, що виносяться на самостійне опрацювання необхідно презентувати у вигляді усної доповіді (коротке повідомлення 5-7 хвилин) під час семінарського заняття (чи під час індивідуальної консультації з викладачем). В умовах дистанційного навчання завдання для самостійної роботи прикріплюються окремим документом в Інформаційно-освітньому середовищі (Moodle).

№ з/п	Назва теми	Форма	Кількість годин	
			Денна	Заочна
1	Скласти партитуру і виголосити фрагмент промови Тіртея (Тіртея // Антична література. Хрестоматія // Упорядкував О. І. Білецький. Київ : Рад. шк., 1968.).	Виступ	2	4
2	Ознайомитись із текстом «Другої промови проти Філіппа» Демосфена. Зробити її риторичний аналіз. (Демосфен. Друга промова проти Філіппа // Антична література. Хрестоматія // Упорядкував О. І. Білецький. Київ: Рад. шк., 1968. С. 295–298).	Повідомлення	2	4
3	Підготувати для слухачів, які починають вивчати дисципліну риторику: а) невеличку промову (до 7 хв.) про одного із ораторів (Горгія, Ісократ, Сократа, Платона, Аристотеля, Цицерона, Квінтіліана); або б) промову на тему «Три обов'язки оратора: вчити, подобатися, зворушувати» (Цицерон).	Повідомлення	2	4
4	Виголосити фрагмент із «золотого слова» Київського князя Святослава зі «Слова про похід Ігорів...» (Слово про похід Ігорів... / Переклав Леонід Махновець // Давня українська література. Хрестоматія / Упоряд. М. М. Сулима. Київ, 1998. С. 261).	Повідомлення	2	4

5	Прочитати фрагмент проповіді Кирила Туровського «Слово в новий тиждень після Пасхи». Скласти партитуру тексту і виголосити уривок із проповіді від слів «...Нині сонце, красуючись...» до «...Сьогодні старе до кінця прийшло і все нове настало воскресіння ради...» (Туровський Кирило. Із «Слова Кирила недостойного монаха, по Великодню...» / Переклав Володимир Скrekотень // Давня українська література. Хрестоматія / Упоряд. М. М. Сулима. С. 206–208).	Виступ	4	4
6	Підготуйте невеличку розповідь «Оратори Київської Русі – Іларіон, Кирило Туровський».	Повідомлення	4	4
7	Ознайомитись із рекомендаціями Ф. Прокоповича про складання похвальних (епідейктичних) промов. На їх основі скласти власну промову на одну із запропонованих тем: 1) промова з нагоди Дня народження; 2) весільна промова; 3) промова при врученні подарунків; 4) промова-подяка; 5) промова-привітання; 6) промова-прощання; 7) похвала рідній школі, університету, місту, вчителеві (Прокопович Феофан. Філософські твори. – Т. 1. Про риторичне мистецтво. Київ, 1979. С. 382–399).	Повідомлення	4	4
8	Скласти і виголосити невеличку промову, використовуючи у ній одне із прислів'їв про мову.		2	4
9	Підготувати промову на тему: «Слово – це... місточок, через який наука виховання переходить у мистецтво, майстерність», або, «Без живого, трепетного, хвилюючого слова немає...», або «Словом можна створити красу душі, а можна і спотворити її» (В. О. Сухомлинський).	Повідомлення	4	4
10	Прочитати статті В. О. Сухомлинського, сконцентровані під кутом його професійної уваги до красного слова. Визначити наскільки актуальні положення для вашої практичної діяльності. Самостійно сформулювати на основі прочитаного те, що є важливим у професійній діяльності і записати це у свій зошит.	Реферат	2	4

11	Підготувати промову з однієї і тієї самої теми для трьох різних аудиторій.	Повідомлення	4	4
12	Підготувати (і провести) диспут на морально-етичну тему.	Повідомлення	4	4
13	Підготувати евристичну бесіду у своїй групі під час практики.	Виступ	2	4
14	Підготувати і виголосити інформаційну промову.	Повідомлення	2	4
15	Підготувати і виголосити аргументаційну промову.	Повідомлення	4	4
16	Розробити сценарій і провести у групі під час практики дискусію на цікаву, актуальну тему.	Повідомлення	4	4
17	Підготувати і виголосити пояснювальну промову психолога.	Повідомлення	4	4
18	Підготувати і виголосити узагальнюючу промову психолога.	Повідомлення	4	4
19	Придумати ситуативні, ділові, рольові інтелектуальні ігри з проблем риторики.		4	6
			60	80

8. Методи навчання

Аналіз/синтез, порівняння, узагальнення, конкретизація, пошуковий, проєктування.

9. Методи контролю

Активність на практичному та лабораторному занятті, індивідуальне дослідницьке завдання, завдання для самостійної роботи, тестовий контроль, презентація результатів дослідження, залік.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

1-3 бали – студент виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу; бере активну участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, працює в команді, але завдання практичного характеру мають репродуктивний характер, творчість та ініціатива відсутні, звіт оформлений недбало та зданий невчасно.

4-6 бали – студент виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу; бере активну участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, працює в команді, але завдання практичного характеру мають репродуктивний характер, творчість та ініціатива відсутні, звіт оформлений та зданий вчасно.

7-9 бали – студент правильно дає відповідь на питання теоретичного характеру, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, бере активну участь в командній роботі, але практичні завдання не містять елементів творчості, виконані по шаблону. Звіт зданий вчасно, але оформлений поверхово, не містить глибоких висновків.

10-11 балів – студент правильно дає відповідь на питання теоретичного характеру, практичні завдання виконує вчасно; бере активну участь у командній роботі. Виконані практичні завдання містять елементи творчості, але в окремих випадках спостерігається шаблонний підхід. Звіт зданий вчасно, оформлений належним чином.

12-14 балів – студент має глибокі теоретичні знання з теми, вміє поєднувати теоретичний матеріал з його практичним використанням у майбутній професійній

діяльності, у командній роботі займає лідерські позиції; виконання практичних завдань характеризується творчістю.

Висновки по практичній роботі глибокі та змістовні. Звіт зданий вчасно.

11. Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	100
12	12	12	12	12	12	14	14	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100%	відмінно	зараховано
82 – 89 %	добре	
75 – 81 %		
69 – 74 %		
60 – 68 %	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35 – 59 %	незадовільно з можливістю повторного складання	
1 – 34 %	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Академічна риторика : навчально-методичний посібник / Автор. Колектив : Наталія Сивачук, Олександр Санівський, Оксана Циганок. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2021. 377 с.
2. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, доп. Алерта, 2021. 250с.
3. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навч. посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 127 с.
4. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посібник. Київ: *Київський університет*, 2019. 239 с.
5. Теслюк В. М. Основи красномовства. Київ : «Ліра», 2021. 282 с.
6. Шинкарук В. Д., Теслюк В. М. Основи риторики : Навч. посібн. Київ : *Ліра-К*, 2021. 320 с.

Допоміжна

1. Андерсон Кріс. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів / пер. Олександра Асташова. Київ : Наш Формат, 2016. 256 с.
2. Борг Д. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування / пер. з англ. Н. Лазаревич. Харків : Вид-вл «Ранок» : Фабула, 2019. 304 с.
3. Кавера Н. В. Практикум з риторики. Київ : Кондор, 2015. 177 с.
4. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 496 с.
5. Кушнір Р. Великий оратор. Дрогобич, 2013. 256 с.
6. Нищета В. Риторика. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 220 с.
7. Онуфрієнко Г. Риторика. Київ : ЦУЛ, 2019. 625 с.
8. Педагогічна риторика Уклад. Н. В. Дудник. Умань: ПП «Жовтий О. О», 2011. 164 с.
9. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика . Кол. авт.: О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна. Київ : КНТ, 2016. 257 с.
10. Психологія спілкування : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. Харків : НФаУ, 2018. 140 с.
11. Риторика : навч. посібн. (упор. Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко). Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247с.
12. Степура А. WOW виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Львів : Моноліт-Віт, 2021. 304 с.
13. Харизма лідера / Радислав Гандапас ; Пер. з рос. А. Стояновська. Дніпро : Моноліт, 2018. 296 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова»: офіц. сайт. URL: <http://www.ukrbook.net>.
2. Навчально-методичний посібник «Storytelling (Історії, які навчають) [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/library/navcalno-metodicnij-posibnik-storytelling-istorii-aki-navcaut-205089.html>
3. Електронна бібліотека україномовної літератури ЧТИВО. URL: <http://chtyvo.org.ua>
4. Mova.info: про українську мову, лінгвістику і не тільки. URL: www.mova.info
5. Нова мова: проект розвитку української мови. URL: www.novamova.com.ua
6. Український правопис. URL: www.pravopys.net
7. Словники он-лайн. URL: www.rozum.org.ua